

Problematika repárstva v kontexte výchovno-vzdelávacej a vedecko-výskumnej činnosti Katedry rastlinnej výroby FAPZ v Nitre

ISSUE OF SUGAR BEET GROWING IN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC-RESEARCH ACTIVITIES
OF DEPARTMENT OF CROP PRODUCTION FAFR IN NITRA

Ivan Černý, Vladimír Pačuta – Slovenská poľnohospodárska univerzita Nitra

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre je vrcholná vzdelávacia a vedecká inštitúcia, pôsobiaca na kreditnom systéme, kompatibilnom so sústavou ECTS. Jej základnou úlohou je poskytovať vysokoškolské vzdelanie na všetkých troch stupňoch štúdia v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva, rozvoja vidieka a iných príbuzných odvetví. Vychádzajúc z predkladaných úloh má univerzita v rámci slovenských vysokoškolských ustanovizní jedinečné postavenie, o čom svedčí aj fakt, že v rámci ukončených akreditácií bol Slovenskej poľnohospodárskej univerzite udelený štatút „univerzity“.

Nosnou fakultou SPU v Nitre, z hľadiska tradície a zamerania, je Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov. Uvedená fakulta pripravuje vzdelaných odborníkov, podieľajúcich sa na zabezpečovaní potravinových zdrojov rastlinného a živočíšneho pôvodu, s dôrazom kladeným na environmentálne požiadavky, rozvoj a podporu mimoprodukčných funkcií poľnohospodárstva a rozvoja vidieka. Fakulta pozostáva zo 16 katedrií, medzi ktorými nezastupiteľné miesto prináleží Katedre rastlinnej výroby.

Z retrospektívneho hľadiska sa založenie Katedry rastlinnej výroby viaže na vznik Vysokej školy poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Košiciach v roku 1947. V novembri 1950 roka boli na Fakulte poľnohospodárskeho inžinierstva ustanovené dve samostatné katedry (Katedra rastlinnej produkcie a Katedra živočíšnej produkcie). Neskôr vznikla Chemickotechnologická katedra. Od 1. septembra 1952 začína svoju činnosť Vysoká škola poľnohospodárska v Nitre.

Prvým vedúcim Katedry rastlinnej výroby na novovytvorenej Vysokej škole poľnohospodárskej sa stáva Dr. Emil Špaldon,

neskôr akademik, DrSc., ktorého meno a hlavne činnosť sa neodmysliteľne spája s budovaním vysokej školy, Agronomickej fakulty a Katedry rastlinnej výroby. Funkciu vedúceho katedry zastáva do roku 1985. Od 1. septembra 1986 bol vymenovaný za riaditeľa Ústavu biologickej racionalizácie a na funkciu vedúceho Katedry rastlinnej výroby nastupuje Doc. Ing. František Adamovský, CSc. V roku 1990 menovaného vo funkcii vystriedala Doc. Ing. Vilma-Zdenka Gromová, CSc. V rokoch 1994 až 2000 bol vedúcim katedry Prof. Ing. Dušan Kulík, PhD., a v rokoch 2000 až 2007 Doc. Ing. Vladimír Pačuta, CSc. Od februára 2007 je vedúcim katedry Doc. Ing. Ivan Černý, PhD.

Z hľadiska zabezpečovania pedagogického procesu katedry, dôležité boli roky súvisiace s tvorbou nových akreditovaných študijných programov, s kompatibilným kreditným systémom ECTS. Systém trojstupňovej výučby rastlinnej výroby (bakalársky, inžiniersky, doktorandský), je vzájomne a kontinuálne prepojený v systéme nadobúdania poznatkov a informácii základných a nadstavbových. Rozhodujúcimi predmetmi z hľadiska výučby okopanín, na Fakulte agrobiológie a potravinových zdrojov, na bakalárskom stupni štúdia je „Rastlinná výroba II“ a na inžinierskom stupni štúdia „Manažment a technológia rastlinnej výroby“. Výučba na III. stupni štúdia je zabezpečená prostredníctvom predmetu „Okopaniny“.

V rámci experimentálnej činnosti sa na katedre, od roku 1990, intenzívne venujeme aj problematike cukrovej repy. Od uvedeného obdobia boli niektorí pracovníci Katedry rastlinnej výroby (Prof. Ing. Vladimír Pačuta, PhD., Doc. Ing. Ivan Černý, PhD., Doc. Ing. Mária Karabínová, CSc.) riešiteľmi resp. spoluriešiteľmi niekoľkých domácich a medzinárodných projektov. Hlavným zámerom realizovaných projektov bolo riešenie pragmatických problémov vyplývajúcich z potrieb pestovateľskej praxe. V uvedenom kontexte, z hľadiska chronologického, bola riešená problematika výsevnej vzdialenosti v riadku, geneticky jednodielneho biologického materiálu, predsejbovej úpravy osiva, využitia mikrobiálnych substrátov, ekologických substrátov a systémov týkajúcich sa základného obrábania pôdy. V poslednom období základným cieľom realizovaných projektov sú globálne zmeny klímy a ich dopad na úrodu a technologickú kvalitu, vo vzťahu k alternatívnym formám organického hnojenia a mimokoreňovej aplikácie biologicky aktívnych látok (rastové stimulatory, kvapalnú hnojivá).

Vedecko výskumná a s tým súvisiaca experimentálna činnosť Katedry rastlinnej výroby je neodmysliteľne spätá so Strediskom biológie a ekológie rastlín Dolná Malanta, ktoré predstavuje ťažisko realizácie výskumných vstupov a výstupov katedry a fakulty.

Obr. 1. Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Stredisko je lokalizované v teplej, veľmi suchej, kukuričnej výrobnjej oblasti.

Významným a úspešne realizovaným poslaním Katedry rastlinnej výroby je informovanosť širokej pestovateľskej verejnosti o najnovších výsledkoch vedy a výskumu. Katedra patrí k pravidelným organizátorom nielen vedeckých, ale i odborných podujatí. Nad rámec štandardnej úrovne boli organizované, poľnohospodárskou a odbornou verejnosťou pozitívne hodnotené, medzinárodné konferencie pod názvom „Celoslovenské vedecké repárske konferencie“. Úspešné v prezentovanej oblasti boli i niektoré odborne zamerané podujatia, organizované v spolupráci so Zväzom pestovateľov cukrovej repy Slovenska, Slovenským cukrovarníckym spolkom, Cukrovarom Považský cukor, a. s., Trenčianska Teplá a Selektom Výskumným a šľachtiteľským ústavom, a. s., Bučany (Cukrová repa v trhovom mechanizme; Kvalitné osivo – základ budúcej úrody).

Positívne je možno hodnotiť domáce a zahraničné publikačné aktivity katedry. Dlhodobu vyvíjame spoluprácu so sesterskými Katedrami rastlinnej výroby v Českej republike, predovšetkým Katedrou rastlinnej výroby České zemědělské univerzity v Prahe. Obzvlášť významné boli publikácie monografického charakteru, prezentujúce nielen najnovšie poznatky z technologického systému pestovania cukrovej repy, ale i výsledky realizovaných experimentov (Bajčí P., Pačuta V., Černý I.: *Cukrová repa*; Černý I., Pačuta V., Pulkrábek J.: *Pestovanie semenných okopanín*; Černý I.: *Okopaniny*).

V priebehu dvoch desaťročí pracovníci a doktorandi Katedry rastlinnej výroby opublikovali viac ako 300 aktivít z problematiky cukrovej repy. Z toho boli 2 vedecké monografie, 3 odborné monografie, 21 príspevkov vo vedeckých karentovaných časopisoch a 33 vo vedeckých nekarentovaných časopisoch. Z vedeckých konferencií evidujeme viac ako 130 príspevkov a 25 abstraktov. Dlhoročné odborné a praktické skúsenosti boli zúročené takmer v 90 odborných príspevkoch, 12 učebných textoch, 8 dizertačných a 2 habilitačných prácach.

Súhrn

Slovenská poľnohospodárska Univerzita v Nitre je jednou z hlavných vzdelávacích a vedeckých inštitúcií. Hlavnou fakultou SPU v Nitre je fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov. Táto pozostáva z 16-tich odborov. Nenahraditeľnou súčasťou je odbor rastlinnej výroby. Tento odbor sa podieľa na trojstupňovom systéme výučby rastlinnej výroby (Bc., M.Sc., PhD.). Rozhodujúcimi predmetmi z hľadiska výučby okopanín, na Fakulte agrobiológie a potravinových zdrojov, na bakalárskom stupni štúdia je „Rastlinná výroba II“ a na inžinierskom stupni štúdia „Manažment a technológie rastlinnej výroby“. Výučba na III. stupni štúdia je zabezpečená prostredníctvom predmetu „Okopaniny“. Vedecko výskumná a s tým súvisiaca experimentálna činnosť Katedry rastlinnej výroby je neodmysliteľne spätá so Strediskom biológie a ekológie rastlín Dolná Malanta, ktoré predstavuje ťažisko realizácie výskumných vstupov a výstupov katedry a fakulty. Úspešné v prezentovanej oblasti boli i niektoré odborne zamerané podujatia, organizované v spolupráci so Zväzom pestovateľov cukrovej repy Slovenska, Slovenským cukrovarníckym spolkom, Cukrovarom Považský cukor, a. s., Trenčianska Teplá a Selektom Výskumným a šľachtiteľským ústavom, a. s., Bučany. Významným a úspešne realizovaným poslaním Katedry rastlinnej výroby je informovanosť širokej pestovateľskej verejnosti o najnovších výsledkoch vedy a výskumu, o čom svedčí množstvo publikácií, textov habilitačných a dizertačných prác.

Kľúčové slová: poľnohospodárska univerzita, Nitra, publikačná činnosť, výskumná činnosť, štúdium, vzdelanie, fakulta.

Obr. 2. Experimentálna lokalita Strediska biológie a ekológie rastlín Dolná Malanta

Literatúra

1. BAJČÍ P., PAČUTA V., ČERNÝ I.: *Cukrová repa*. Nitra: UVTIP, 1997, 111 s., ISBN 80-85330-35-0.
2. ČERNÝ I.: *Okopaniny*. Nitra: UVTIP, 2003, 146 s., ISBN 80-8988-23-6.
3. ČERNÝ I., PAČUTA V., PULKRÁBEK J.: *Pestovanie semenných okopanín*. Nitra: UVTIP, 1999, 111 s., ISBN 80-85330-68-7.
4. PAČUTA V., ČERNÝ I., KARABÍNOVÁ M.: Vplyv vybraných faktorov na úrodu a kvalitu cukrovej repy. *Rostl. výr.*, 46, 2000 (8), s. 371–378.

Černý, I., Pačuta, V.: Issue of sugar beet growing in the context of educational and scientific-research activities of Department of Crop Production FAFR in Nitra

Slovak University of Agriculture in Nitra is supreme educational and scientific institution. Main faculty of SUA in Nitra is Faculty of Agrobiology and Food Resources. It consists of 16 departments. Irreplaceable is Department of Crop Production. DCP is participating in the three-stage system of teaching of crop production (Bc., M.Sc., PhD.). Decisive subjects of root crops is *Crop production II, Management and technology of crop production and Root crops*. Scientific-research and experimental activity of DCP is connected with the Centre of plant biology and ecology Dolná Malanta. Centre of science is located in warm and very dry corn production area. Department of crop production, in cooperation with Association of sugar beet of Slovakia, Slovak Association of Sugar, Sugar factory Považský cukor Inc. Trenčianska Teplá, Select Research and Breeding Institute Inc. Bučany, is important organizer scientific and vocational events. Department personnel published from root crops more as 300 activities, within 2 scientific monographs, 3 vocational monographs, 21 contributions in scientific current contents, 33 contributions in scientific non-current contents, 155 conference contributions, 90 vocational contributions, 12 learning texts, 8 dissertations and 2 inaugural dissertations.

Key words: University of Agriculture, Nitra, publication activities, research activities, study, education, faculty.

Kontaktná adresa – Contact address:

Doc. Ing. Ivan Černý, PhD., Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov, Katedra rastlinnej výroby, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, Slovensko, e-mail: ivan.cerny@uniag.sk